

Отже, на сьогодні вітчизняна криміналістична наука в цілому, і її галузь дактилоскопія зокрема, активно розвиваються, використовуючи передовий досвід зарубіжних країн, а також власні надбання. Окрім вивчення питань, що виникають в діяльності експертів з пошуку, виявлення, вилучення та дослідження слідів папілярних узорів рук і ніг, наразі активно вирішується проблема створення загальнодержавної системи дактилоскопіювання осіб і створення відповідного банку інформації, а також вирішуються інші нагальні питання, що безперечно сприяє подальшому вдосконаленню застосування дактилоскопічної теорії і практики в судово-експертній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Логвиненко А.О. Проблеми використання дактилоскопічної інформації в розслідуванні злочинів. *Юридичний вісник*. 2017. № 1 (42). URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2017/statji_n_142_2017/29.pdf.
2. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=23384.
3. Закон України «Про судову експертизу»: станом на 15 жовт. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
4. Юсупов В.В. Сліди пальців рук: історія виявлення, фіксації дослідження. *Криміналістичний вісник*. 2015. № 2. С. 190–201.
5. Рогатюк І.В. Напрями удосконалення використання дактилоскопічної інформації в діяльності органів досудового розслідування та прокуратури. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_1_69.
6. Веретун Г.С., Чернонос Д.В. Дактилоскопічна верифікація в системах контролю та управління доступом: проблемні питання. *Криміналістичний вісник*. 2017. № 1. С. 48–53.

Чашиницька Тетяна Григорівна,

старший судовий експерт відділу фототехнічних та портретних, досліджень лабораторії досліджень у сфері інформаційних технологій Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

МОЖЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ВІДЕОЗАПИСУ

Активне впровадження нових технічних засобів спостереження та відеозйомки з використанням цифрових технологій призвело до збільшення кількості матеріалів відеозапису, що надходять для дослідження в рамках кримінальних проваджень.

На сьогодні відеозаписи є одним з ефективних засобів попередження та розслідування протиправних дій. Широке використання матеріалів відеозапису в правоохоронній діяльності

обумовлено насамперед відносною повнотою, ефективністю фіксації самої події (часу, умов, характеристики дій) та фіксацією зовнішнього вигляду її учасників, також можливістю з отриманих відеозаписів встановити місце знаходження особи в певний проміжок часу, проаналізувати шлях її руху. Крім того, слід зазначити, що нерідко матеріали відеозапису є єдиними доказами у справі.

Залежно від різновиду відеозаписувального пристрою дані можуть бути зафіксовані за допомогою камери спостереження (зовнішнього та внутрішнього), камери відеореєстратора, камери мобільного телефону, цифрової відеокамери аматорського та професійного призначення, вебкамери.

– Широке застосування відеозапису пояснюється такими перевагами:

- автоматизація процесу фіксації, його швидкість;
- об'єктивність фіксації обстановки та обставин події;
- можливість під час фіксації змінювати масштаб зображення;
- можливість під час перегляду зупиняти зображення та вибирати кадр для подальшого дослідження;

- об'єктивність фіксації зовнішнього вигляду особи, що надалі може вивчатися як в статистиці (стоп-кадр), так і в динаміці (вивчати особливості руху особи).

Необхідно зазначити, що на сучасному етапі найбільш поширеними об'єктами дослідження є відеозаписи, отримані з камер спостереження, що встановлюються в метрополітені, банкоматах, торгових центрах, у будинках приватних осіб. У багатьох містах України встановлені та успішно функціонують інформаційно-аналітичні системи типу «Безпечне місто», які працюють у рамках загальноміських системи відеоспостереження. Найчастіше камери відеоспостереження встановлюються в місцях масового зкупчення людей. Це дозволяє стежити за правопорядком, а в разі виникнення загрози – вчасно відреагувати. За необхідністю матеріали відеозапису можуть бути використані правоохоронними органами для розкриття та розслідування правопорушень.

Аналіз експертної практики дослідження зображення за матеріалами відеозапису свідчить про те, що найбільш достовірно та повно в зображенні особи відображаються такі комплексні ознаки: антропологічний тип, вік, статура та фігура загалом, зріст, а також супутні ознаки одягу. Але найбільшу цінність в ідентифікації особи за ознаками зовнішності мають анатомічні елементи. На достовірність та повноту відображення ознак впливають умови, за яких здійснювався відеозапис, а саме направлення та характер освітлення, відстань до об'єкту зйомки, ракурс, масштаб зображення, розміщення в кадрі особи та її положення відносно відеокамери.

Також під час дослідження використовуються кадри відеозаписів, на яких найбільш повно відображена досліджувана особа, її обличчя. Сучасні програмні засоби дозволяють здійснювати

певні зміни зображень для подальшого їх поліпшення, зокрема за допомогою корекції контрастності, яскравості, різкості, змінювати масштаб зображення, здійснювати поворот на потрібний кут, працювати з фрагментами зображення, перетворювати зображення для можливого зіставлення зі зразками.

За допомогою відеокамер здійснюється запис як сигналів відображення, так і сигналів звуку (записів голосу особи – фонограм). Дослідження запису звукової інформації (голосу людини) належить до завдань фоноскопичної експертизи, що вирішує питання ідентифікації особи за фізичними параметрами голосу (за усним мовленням). Водночас використовуються такі складні технічні комплекси, як акустичні спектроаналізатори й синтезатори, зазвичай пов'язані з комп'ютером. Практичний досвід ідентифікації людей за усним мовленням показує, що серед виділених ознак є такі, які однозначно пов'язані із зовнішніми характеристиками мовця, інші – відображають його внутрішні параметри. Для аналізу усного мовлення використовується система мовновимірвальних методів, коли просодійному й спектральному аналізу передують аудитивна й лінгвістична частини. Ці методи постійно удосконалюються й дозволяють впевнено проводити ідентифікацію людей за сукупністю індивідуальних ознак голосу. У мовновимірвальному підході органічно поєднуються лінгвістичні та інструментальні методи виокремлення й аналізу ідентифікаційних ознак голосу особи (мовлення). Поряд із вимірюванням і математико-статистичної інтерпретацією її фізичних параметрів враховуються також психофізичні, синтаксичні, лексичні, фонетичні та інші особливості, а також патології мови, голосу, слуху. Комп'ютеризація методів підвищує надійність і скорочує тривалість фоноскопичної експертизи.

Матеріали відеозапису людини можуть досліджуватись і під час проведення судово-медичної ідентифікації. Зокрема, прижиттєвий відеозапис людини для ідентифікації особи методом краніофасіальної ідентифікації здійснюється за допомогою накладення кадру з відеозображенням голови особи на зображення черепа невідомої особи.

Слід зазначити, що дослідження за матеріалами відеозапису вимагають високого рівня підготовки експертів, зокрема потрібно вивчати особливості відображення ознак елементів зовнішнього вигляду людини на відеозаписі й подальшу об'єктивну і достовірну їхню оцінку, а також опановувати навички роботи з відповідним програмним забезпеченням з обробки відеозображень. Для цього необхідно:

- адаптувати методи оцінки інформативності та достовірності відображення ознак зовнішнього вигляду людини, що на відеозаписах, для практики виконання портретних експертиз на сучасному етапі та підготувати відповідні методичні рекомендації для експертів;

- опрацювати питання про можливість розробки спеціалізованих програмних засобів для виконання портретних експертиз і досліджень;

– беручи до уваги тенденції розвитку науки і техніки, в навчальні програми підготовки та підвищення кваліфікації експертів розробити та додати нові тематичні розділи, що сприятимуть впровадженню сучасних передових технологій у практичну діяльність.

Практика виконання досліджень з ідентифікації особи за матеріалами відеозапису свідчить про успішність проведення такого виду досліджень та про необхідність проведення подальших науково-дослідних робіт із розробки методичного забезпечення, проведення досліджень для підвищення ефективності програмно-технічного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Криміналістична фотографія та відеозапис (основи методики викладання): навч.-метод. посіб. / С.Л. Ларін, М.В. Салтевський, Л.М. Довгий, О. В. Одерій. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2007. 456 с.

2. Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись. Харків: Вища шк.: Изд-во при Харьк. ун-те, 1986. 197 с.

3. Хахановський В.Г. Теорія і практика криміналістичної інформатики: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2011. 28 с.

Чернявський Сергій Сергійович,

проректор Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Юсупов Володимир Васильович,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

МІСЦЕ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Кафедра криміналістики була створена в Київській вищій школі МВС СРСР у 1964 році. З початку самостійної роботи як окремого структурного підрозділу кафедра криміналістики стала однією з провідних у навчальному закладі. Першим її начальником був П. М. Назаров, далі кафедру очолювали – професори М. В. Салтевський, В. П. Бахін, Є. Д. Лук'яничков, П. Д. Біленчук, В. С. Кузьмічов, В. К. Весельський. З березня 2016 року завідувачем кафедри криміналістики та судової медицини призначено кандидата юридичних наук, доцента А. В. Самодіна.